Vihreä kasvu
Janne Peljo

17.10.2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia
VNS/6/2022 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta kansalliseksi ilmasto- ja energiastrategiaksi. EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Suomi on ottanut edelläkävijän roolin hyvin kunnianhimoisella ilmastoneutraalisuustavoitteellaan vuodelle 2035. EK näkee yritykset ilmastonmuutoksen torjunnan ytimessä, koska ne omien päästöjen vähentämisen lisäksi tarjoavat ratkaisuja muille, myös yli Suomen rajojen. Elinkeinoelämän eri toimialat ovat kattavasti luoneet tiekarttoja, joilla tehdään näkyväksi päästövähennyspotentiaali ja eteen tulevat hidasteet.

Lausunnon pääkohdat:

- Energia- ja ilmastostrategia on ansiokas ja kattava kokoelma toimia Suomen ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi.
- On hienoa, että **strategian tueksi laaditut vaikutusarviot osoittavat Suomen olevan polulla kohti hiilineutraaliuden saavuttamista vuonna 2035**. Erityistä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että päästökehitys kaikilla ilmastopolitiikan sektoreilla etenee riittävällä vauhdilla.
- **Joustojen käyttö parantaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta**, ja joustokeinoja tulisi tavoitteista tinkimättä hyödyntää täysimääräisesti
- **Suomen hiilikädenjäljen kasvattaminen tulee asettaa kansalliseksi tavoitteeksi ja ottaa osaksi ilmastopolitiikan suunnittelua ja seurantaa**. Tämä on strategiassa ansiokkaasti huomioitu, joskin tavoitteisiin tarvitaan konkretiaa.
- **Vetytalous on Suomelle suuri mahdollisuus.** Strategiassa on hyviä toimia, mutta **vauhdin kiihdyttämiseksi tarvitaan perusteellinen kansallinen vetystrategia.**
- **Elinkeinoelämän toimialojen vähähiilitiekartat ovat tärkeä työkalu ilmastopolitiikan suunnittelussa**, ja on hyvä että ne on strategian laadinnassa kattavasti huomioitu.

- Kansantalousvaikutusten arviointi osoittaa ilmastopolitiikan vaikuttavan talouteen positiivisesti vuoteen 2028 asti, negatiivisesti sen jälkeen. **Toimenpiteiden kustannusvaikuttavuuden arviointi puuttuu kokonaan, mikä on strategian merkittävimpiä puutteita.**

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia on ansiokkaasti laadittu, ja osoittaa Suomen pystyvän saavuttamaan hiilineutraaliuden vuonna 2035

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää valtioneuvostoa kansallisen ilmasto- ja energiastrategian ansiokkaasta ja kattavasta valmistelusta. EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan ja pitää tärkeänä, että ilmastotavoitteisiin pyritään johdonmukaisen ja ennustettavan politiikkaohjauksen kannustamana, ja että päästöjä vähennetään kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti.

EK pitää hyvänä, että strategia muodostaa kokonaisvaltaisen toimintaohjelman, jolla edetään hiilineutraaliin ja myöhemmin hiilinegatiiviseen yhteiskuntaan, ja että tavoitteisiin pyritään mahdollisimman kustannustehokkaalla, vaikuttavalla ja kestävällä tavalla.

On hyvä, että strategian laadinnan yhteydessä on laadittu kattavat vaikutusarviot Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä, ja että tietopohjaa on hyödynnetty myös muiden ilmastopolitiikan suunnitelmien laadinnassa. Toimenpiteiden arviointia tukee strategiassa sovellettu hyvä käytäntö, missä toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi on esitetty selkeästi luokiteltuna uusiin ja jo päätettyihin toimiin.

Vaikutusarviot osoittavat selkeästi, että Suomen hiilineutraalius vuonna 2035 voidaan nykytiedon perusteella arvioida saavutettavaksi politiikkaskenaarion mukaisin toimin, kunhan tietyt strategiassa kuvatut edellytykset, kuten suuret yksittäiset teolliset investoinnit, maatalous- ja maankäyttösektorin päästövähennykset, toteutuvat. Huomionarvoista kuitenkin on, että vuoden 2040 päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi arvioiden mukaan lisätoimia. Erityistä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että päästökehitys kaikilla ilmastopolitiikan sektoreilla etenee riittävällä vauhdilla tavoitteiden saavuttamiseksi, erityisesti niillä sektoreilla joissa on tunnistettu suurimmat epävarmuudet. Kaiken kaikkiaan onkin olennaista seurata päästökehitystä sekä politiikkatoimien vaikuttavuutta tiiviisti myös ilmasto- ja energiastrategioiden laadinnan välillä.

Joustojen käyttö parantaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta, ja joustokeinoja tulisi tavoitteista tinkimättä hyödyntää täysimääräisesti

Mallinnukset myös osoittavat, että päästövähennystavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta erilaisten joustokeinojen käyttö on tärkeässä roolissa. EK pitää joustojen täysimääräistä käyttöä tärkeänä, sillä joustokeinojen hyödyntämisellä voidaan parantaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta. Kannatettavia ovat strategiassa mainitut one-off jousto ja LULUCF-jousto, sekä nykyistä suurempien joustomahdollisuuksien tavoittelu päästökauppa- ja maakäyttösektorilla taakanjakosektorin EU-tavoitteen noustessa, luonnon monimuotoisuustavoitteet huomioiden. Strategiaan voisi tältä osin vielä täsmentää hallitusohjelman linjausten mukaisesti, että vuonna 2025 arvioidaan kansainvälisten joustomekanismien käyttöä osana 2035-hiilineutraaliustavoitteen arvioimista.

Hiilikädenjäljen kasvattamisen asettaminen tavoitteeksi erittäin tärkeää, tavoitteen määrittely tulee tehdä täsmällisemmin

Kuten strategiassa todetaan, puhtaiden ratkaisujen markkinat kasvavat maailmalla kiihtyvällä tahdilla. Suomalainen elinkeinoelämä on tunnistanut ilmastonmuutoksen hillitsemisessä valtavan mahdollisuuden suomalaisille yrityksille ja ratkaisuille, sillä kunnianhimoinen ilmastopolitiikka Euroopassa ja maailmalla luo ennennäkemättömät vientimarkkinat ja kasvumahdollisuuden suomalaisille yrityksille: 1,5 asteen tavoite edellyttää pelkästään EU-tasolla satojen miljardien vuosittaisia investointeja, ja koko maailman mittakaavassa arviot ovat moninkertaisia. Suomi on tällä hetkellä yksi maailman parhaista puhtaan teknologian innovaatiomaista, ja suomalaisilla yrityksillä on tarjota maailmalle ratkaisuja päästöjen vähentämiseen. Suomalaisyritysten tarjoamien vähäpäästöisten tuotteiden ja palveluiden – Suomen hiilikädenjäljen – merkitys voi olla moninkertainen ja merkittävin panoksemme ilmastopäästöjen hillitsemiseksi.

Tätä taustaa vasten EK pitää erittäin kannatettavana strategiassa esitettyä ajatusta, että hiilikädenjäljen kasvattaminen pitää asettaa Suomen ilmastopolitiikan tavoitteeksi kansallisten päästöjen vähentämisen ohella, ja että etusija tulisi antaa toimille, jotka auttavat tuottamaan maailmalle uusia ratkaisuja ja joiden mahdollisuudet maailmanlaajuisesti ovat erityisen suuria. Tämän olisi perusteltua erityisesti TKI-panostuksiin ja investointien luvitukseen liittyvissä kysymyksissä. Hiilikädenjäljen kasvattaminen on vahvasti kannatettavaa, mutta strategiassa olisi ollut hyödyllistä pohtia myös asetettavan tavoitteen muotoa ja tasoa, sekä erityisiä toimenpiteitä sen kasvattamiseksi.

Vetytalous on Suomelle suuri mahdollisuus. Strategiassa on hyviä toimia, mutta vauhdin kiihdyttämiseksi tarvitaan perusteellinen kansallinen vetystrategia

Yksi lupaava mahdollisuus paitsi Suomen omien päästöjen vähentämiseksi mutta ennen kaikkea puhtaiden ratkaisujen kansainväliseen kysyntään vastaamiseksi löytyy vetytaloudesta. Tältä osin strategiassa luvussa 2.3. kuvatut linjaukset ovat lämpimästi kannatettavia, ja niitä tulee edistää viipymättä.

Vetyhankkeille ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen hankkeille päätetty rahoitus Suomen kestävän kasvun ohjelmassa ja hallituksen 2022 kehysriihen yhteydessä on tärkeä panostus sektorin kehitykseen Suomessa; sähköpolttoaineiden sisällyttäminen jakeluvelvoitteeseen vuodesta 2023 on kannatettava toimi markkinakysynnän luomiseksi, vetyyn liittyvän infrastruktuurin kehittämiseen varautuminen ennakoivasti on tärkeää suotuisan toimintaympäristön rakentamiseksi ja TKI-panostukset vetyteknologian eri osa-alueilla ovat kannatettavia alan innovaatioiden vauhdittamiseksi. Strategiassa mainittua tavoitetta elektrolyysilla valmistetun vedyn määräksi vuodelle 2025 voidaan pitää julkistettujen investointisuunnitelmien valossa maltillisena.

Strategian vetyä koskevan luvun kuvataan toimivan erillisenä kansallisena vetystrategiana, mutta EK katsoo että tämä, sinällään ansiokas luku on laajuudeltaan ja tulevaisuuden kehitysvaihtoehtojen tarkastelun ja lähemmän arvioinnin sekä täsmällisten toimenpiteiden ja tavoitteiden asettamisen osalta riittämätön. EK peräänkuuluttaakin ripeästi käynnistettäväksi kansallisen vetystrategian laatimista, missä jatkona Vetytalouden mahdollisuudet ja rajoitteet -selvityksessä tehdylle työlle pureuduttaisiin syvällisemmin Suomen mahdollisuuksiin ja haasteisiin nousta vetytalouden kansainväliseksi kärkimaaksi, asetettaisiin kunnianhimoiset tavoitteet sektorin kehitykselle ja laadittaisiin toimenpideohjelma niiden saavuttamiseksi.

Arviot sähkön käytöstä verrattain maltilliset

Strategian taustalla olevissa HIISI-mallinnuksissa päästövähennykset painottuvat päästökauppasektorille, erityisesti energiantuotantoon, mikä on yhdenmukainen elinkeinoelämän toimialojen laatimien vähähiilitiekarttojen kanssa. Päästövähennyksiä voidaan ja täytyy saavuttaa kaikilla sektoreilla, mutta erityisen merkittävä tekijä päästövähennysten saavuttamisessa on vähäpäästöinen sähkö, joka sähköistymisen tai sektori-integraation kautta mahdollistaa päästövähennyksiä myös muilla sektoreilla.

HIISI-arvioissa sähkön kulutus kasvaa politiikkaskenaariossa merkittävästi, 104 TWh tasolle vuoteen 2035 mennessä. Kasvu on nykytilanteeseen verrattuna merkittävää, mutta jää alemmaksi kuin toimialojen vähähiilitiekartoissa tai muissa aiheesta laadituissa arvioissa (mm. Ilmastopaneeli, Sitra, Fingrid). Yhteiskunnan ja talouden eri toimintojen sähköistymisen vauhtia on tunnetusti haastavaa ennustaa, mutta

kansallisen energia- ja ilmastostrategian yhteydessä olisi tarpeen myös arvioida ennakoitua nopeamman ja mittavamman sähköistymisen vaikutuksia.

Elinkeinoelämän toimialojen vähähiilitiekartat ovat tärkeä työkalu ilmastopolitiikan suunnittelussa

EK on myös tyytyväinen siihen, että toimialojen laatimat vähähiilitiekartat ovat ansaitusti tärkeässä roolissa strategiaesityksessä. Niiden laatiminen on ollut toimialoilla vaativa mutta arvokas prosessi, edistäen yhteistyötä ja sitoutumista ilmastotoimiin toimiala- ja hallinnon rajat ylittäen. Niiden hyödyntäminen entistä vahvemmin ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelussa on arvokasta, ja muuttuneessa maailmantilanteessa tiekarttojen päivittämiselle on hyvät perusteet. Tiekarttojen toteuttaminen edellyttää vähähiilisiä investointeja edistävää ja ennakoitavaa toimintaympäristöä sekä julkisen vallan koordinaatiota. EK suhtautuu tiekarttojen päivittämiseen vuonna 2023 suopeasti, joskin toimialat päättävät mahdollisten päivitysten laatimisesta itsenäisesti.

Kansantalousvaikutusten arvio tärkeä osa strategiaa, mutta toimenpiteiden kustannusvaikuttavuuden arviointi puuttuu kokonaan

EK pitää tärkeänä, että strategian vaikutuksia kansantalouteen on arvioitu kattavasti. Arvio kuvaa, että politiikkaskenaariossa kansantuotteen muutoksen arvioidaan olevan positiivinen 2028 asti ja sen jälkeen negatiivinen 2050 asti. Tämä kuvaa osaltaan sitä, kuinka toisaalta investoinnit uudistavat talouden tuotantorakennetta, josta syntyy merkittävää tehostumista ja myös uusia mahdollisuuksia, ja toisaalta kuinka päästöjen vähentämisestä aiheutuvat kustannukset kasvavat päästövähennysten edetessä.

Tämä korostaa tarvetta löytää kansantalouden tasolla kustannustehokkaimmat keinot päästöjen vähentämiseksi, ja siksi olisi erityisen tärkeää pystyä arvioimaan ja vertailemaan päästövähennystoimenpiteiden kustannusvaikuttavuutta, mikä esitetyn strategian tai sen taustaaineistojen perusteella ei valitettavasti ole mahdollista. Tässä on muuten kattavasti ja laadukkaasti laaditun strategian yksi selkeimmistä heikkouksista.

Strategia huomio kiitettävällä kattavuudella erikoisteemoja ja vaikutuksia laaja-alaisesti

Yksi strategian ansioista on myös sen kattavuus; siinä on tunnistettu vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristöön, perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, sukupuolivaikutuksia sekä käsitelty alueellista näkökulmaa ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. Huomioiden, kuinka väistämättä ilmastonmuutos muokkaa myös Suomen

toimintaympäristöä tulevaisuudessa, ilmastonmuutoksen sopeutumista käsittelevän tarkastelun syvyyttä ja keskeisten riskien tunnistamista ja vaikutusten arviointia on syytä kehittää. Strategian erikoisteemoja käsittelevä luku ansaitsee kiitoksen hyvästä keskeisten nousevien teemojen kuvauksesta, ja on tervetullut lisä ilmasto- ja energiastrategiaan.

Lukukohtaiset huomiot strategiaan

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

On hyvä, että strategian laadinnan yhteydessä on laadittu kattavat vaikutusarviot Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä, ja että tietopohjaa on hyödynnetty myös muiden ilmastopolitiikan suunnitelmien laadinnassa. Toimenpiteiden arviointia tukee strategiassa sovellettu hyvä käytäntö, missä toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi on esitetty selkeästi luokiteltuna uusiin ja jo päätettyihin toimiin.

Vaikutusarviot osoittavat selkeästi, että Suomen hiilineutraalius vuonna 2035 voidaan nykytiedon perusteella arvioida saavutettavaksi politiikkaskenaarion mukaisin toimin, kunhan tietyt strategiassa kuvatut edellytykset, kuten suuret yksittäiset teolliset investoinnit, maatalous- ja maankäyttösektorin päästövähennykset, toteutuvat. Huomionarvoista kuitenkin on, että vuoden 2040 päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi arvioiden mukaan lisätoimia. Erityistä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että päästökehitys kaikilla ilmastopolitiikan sektoreilla etenee riittävällä vauhdilla tavoitteiden saavuttamiseksi, erityisesti niillä sektoreilla joissa on tunnistettu suurimmat epävarmuudet. Kaiken kaikkiaan onkin olennaista seurata päästökehitystä sekä politiikkatoimien vaikuttavuutta tiiviisti myös ilmasto- ja energiastrategioiden laadinnan välillä.

Mallinnukset myös osoittavat, että päästövähennystavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta erilaisten joustokeinojen käyttö on tärkeässä roolissa. EK pitää joustojen täysimääräistä käyttöä tärkeänä, sillä joustokeinojen hyödyntämisellä voidaan parantaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta. Kannatettavia ovat strategiassa mainitut one-off jousto ja LULUCF-jousto, sekä nykyistä suurempien joustomahdollisuuksien tavoittelu päästökauppa- ja maakäyttösektorilla taakanjakosektorin EU-tavoitteen noustessa, luonnon monimuotoisuustavoitteet huomioiden. Strategiaan voisi tältä osin vielä täsmentää hallitusohjelman linjausten mukaisesti, että vuonna 2025 arvioidaan kansainvälisten joustomekanismien käyttöä osana 2035-hiilineutraaliustavoitteen arvioimista.

Näin ollen on tärkeää, että maankäyttösektorin lisätoimenpiteitä toteutetaan etupainotteisesti siten, että maankäyttösektorin jousto taakanjakosektorilla (0,45 Mt CO2-ekv/vuosi) on käytettävissä, kuten strategiassakin todetaan. Ylipäänsä EK pitää hyvänä kehitystä, missä

maankäyttösektori kytketään entistä tiiviimmin osaksi kansallista ilmasto- ja energiapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa.

EK katsoo strategiassa esitetyn mukaisesti, että EU:n päästökauppa on keskeisin ohjauskeino päästökauppasektorin päästöjen vähentämiseksi.

EK on myös tyytyväinen siihen, että toimialojen laatimat vähähiilitiekartat ovat ansaitusti tärkeässä roolissa strategiaesityksessä. Niiden laatiminen on ollut toimialoilla vaativa mutta arvokas prosessi, edistäen yhteistyötä ja sitoutumista ilmastotoimiin toimiala- ja hallinnon rajat ylittäen. Niiden hyödyntäminen entistä vahvemmin ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelussa on arvokasta, ja muuttuneessa maailmantilanteessa tiekarttojen päivittämiselle on hyvät perusteet. Tiekarttojen toteuttaminen edellyttää vähähiilisiä investointeja edistävää ja ennakoitavaa toimintaympäristöä sekä julkisen vallan koordinaatiota. EK suhtautuu tiekarttojen päivittämiseen vuonna 2023 suopeasti, joskin toimialat päättävät mahdollisten päivitysten laatimisesta itsenäisesti.

Sähköistyminen on merkittävässä roolissa, kun halutaan eroon fossiilisista polttoaineista. Sähkön käyttö lisääntyy ja leviää uusiin toimintoihin, kun siirrytään pois fossiilisista polttoaineista.

EK tukee energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuen käyttöä teollisuuden vähähiili-investointien edistämiseksi. EK kuitenkin huomauttaa, että esitetty vuosittainen budjettikatto johtaa tuen jäämiseen alle neljäsosaan komission sallimasta. Tukikatto tulisikin poistaa, sillä tuen maksuun voidaan käyttää valtion saamia päästökaupan huutokauppatuloja, jotka ovat aina yli tuen määrän. Lisäksi, jos komissio laajentaa tukikelpoisten toimialojen luetteloa tai parantaa muutoin tukiohjeistustaan, tulee nyt esitettyä sähköistämistukea muuttaa vastaavasti.

EK myös esittää, että palveluyritysten sähköveroa tulisi laskea asteittain kohti EU:n minimitasoa, aloittaen 100 miljoonan euron askeleella. Tämä olisi tehokas keino nopeuttaa sähköistymistä ja päästöjen vähentämistä palvelusektoreilla.

Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

Puhtaan sähköntuotannon edistäminen on keskeinen Suomen energiamurrosta mahdollistava tekijä, ja sen etenemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Investointien luvitusprosessien hitaus on yksi merkittävimmistä pullonkauloista vihreän siirtymän investointien hidasteena. Siksi EK pitää erityisen tärkeänä, että Vihreän siirtymän investointien lupamenettelyjä vauhditetaan voimavaroja lisäämällä lupaviranomaisiin ja että tavoitteeksi asetetaan, että etusijalla olevien investointien lupakäsittelyn

enimmäiskesto lupaviranomaisessa on 12 kuukautta. EK pitää edellä mainittuja linjauksia tärkeinä, mutta korostaa että onnistumisen ratkaisee niiden tehokas toimeenpano. Jatkossa on myös pureuduttava investointiluvituksen rakenteisiin ja prosesseihin, jotta ison mittakaavan energiakäänne saadaan etenemään.

EK pitää esitettyjä linjauksia ja toimenpiteitä pääosin hyvinä ja kannatettavina. Erityisesti energiatukeen varattavat 150 miljoonan euron vuosittaiset panostukset investointien vauhdittamiseen ovat kannatettavia, ja on tärkeää että energiatukiasetuksen valmistelussa huomioidaan jatkossa myös erilaiset uudentyyppiset, kuten energian varastointiin ja sektori-integraatioon liittyvät hankkeet. Samaan tapaan on arvokasta selvittää mahdollisuuksia tukea teknisten nielujen kehittämisratkaisuja sekä vauhdittaa polttoon perustumattomien lämmöntuotantomuotojen hyödyntämistä. Pienimuotoista puhtaan sähkön tuotantoa esimerkiksi kaupan, palveluiden ja teollisuuden kiinteistöissä tulisi vauhdittaa korottamalla pientuotannon verottomuuden ylärajaa.

Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

EK pitää strategiassa esitettyjä linjauksia pääosin hyvinä. Erityisesti EK painottaa energiasopimustoiminnan jatkon varmistamisen tärkeyttä nykyisen sopimuskauden jälkeen.
Energiatehokkuuden edistäminen on tärkeää ja usein kustannustehokas keino päästövähennysten saavuttamiseksi, ja energiankäytön tehostumista tapahtuu erityisesti sähköistymiskehityksen edistyessä. EK huomauttaa, että laajamittainen päästöttömän vedyn tuotanto vaatii toteutuessaan huomattavan paljon sähköä, ja vaikuttaa myös energian kokonaiskulutukseen nostavasti, vaikka sillä olisi päästöjen vähentämiseen merkittävä vaikutus. Tätä taustaa vasten Suomen energian kokonaiskulutuksen rajaaminen EU-komission ehdotuksen mukaisesti 360 TWh-tasolle vuonna 2030 saattaisi jopa toimia esteenä päästövähennysten aikaansaamiselle. EK kannustaa Suomea vaikuttamaan asiassa, jotta EU-tason tavoitteet eivät kääntyisi päästövähennyksiä vastaan.

Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

Energian toimitus- ja huoltovarmuudesta huolehtiminen on tärkeää, etenkin vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa. EK katsoo, että strategian esitykset tältä osin ovat hyviä.

Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

Ydinenergialla on tärkeä rooli Suomen sähköjärjestelmässä, nyt ja vastaisuudessa. On tärkeää, että ydinenergian tärkeä rooli päästöttömänä energialähteenä huomioidaan kansallisesti ja EU-säännöstöä kehitettäessä. Käytössä olevien ydinvoimaloiden jatkolupiin tulee suhtautua

myönteisesti, ja on syytä varmistaa että viranomaiskäsittely luvitukseen liittyen on sujuvaa.
Sarjavalmisteiset, modulaariset reaktorit ovat kiinnostava uusi teknologiavaihtoehto, ja on tärkeää että ydinenergialain kokonaisuudistuksessa tunnistetaan myös uusien teknologiavaihtoehtojen ominaisuudet. Edullista olisi, jos ydinenergialain kokonaisuudistus pystyttäisiin toteuttamaan nopeammassa aikataulussa kuin mitä strategiassa on esitetty, ja EK kannustaa etsimään keinoja uudistuksen toteuttamiseen huomattavasti suunniteltua nopeammin.

Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

Toimivat energiamarkkinat ovat keskeinen kilpailukykytekijä Suomelle. EK pitää tärkeänä, että strategiassa mainitulla tavalla sähkömarkkinoiden toimintaa kehitetään Pohjoismaiden ja Baltian maiden alueellisten ja eurooppalaisten markkinoiden lähtökohdista tavoitteena ilmastotavoitteiden täyttäminen, kilpailukykyinen hinta ja hyvä toimitusvarmuus.

On tärkeää huolehtia siitä, että sähköverkonhaltijat pystyvät toteuttamaan sähkönkulutuksen voimakkaan kasvun ja toimitusvarmuuden turvaamisen edellyttämät toimet, mukaan lukien investoinnit sähköverkkoihin. Lisäksi tarvitaan investointeja tietojärjestelmiin ja automaatioon sekä energiajärjestelmien integraatioon.

Lämpömarkkinoiden kehittäminen ja hukkalämpöjen hyödyntäminen ovat tärkeitä kehitysalueita, ja EK pitää esitettyjä toimenpiteitä pääosin hyvinä.

Teknisenä huomiona todettakoon, että strategiasta puuttuu hallituksen kehysriihen yhteydessä tehty päätös tukitoimista kiinteistökohtaisesta kaasulämmityksestä luopumiseen.

Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

Siirtymä vähähiiliseen, puhtaaseen ja kestävään tulevaisuuteen edellyttää merkittäviä panostuksia puhtaiden energiateknologioiden kehittämiseen, tutkimukseen ja innovointiin. Uusien ratkaisuiden kehittämisellä mahdollistetaan päästöjen väheneminen ja parannetaan kilpailukykyä.

Kuten strategiassa todetaan, puhtaiden ratkaisujen markkinat kasvavat maailmalla kiihtyvällä tahdilla. Suomalainen elinkeinoelämä on tunnistanut ilmastonmuutoksen hillitsemisessä valtavan mahdollisuuden suomalaisille yrityksille ja ratkaisuille, sillä kunnianhimoinen ilmastopolitiikka Euroopassa ja maailmalla luo ennennäkemättömät vientimarkkinat ja kasvumahdollisuuden suomalaisille yrityksille: 1,5 asteen tavoite edellyttää pelkästään EU-tasolla satojen miljardien vuosittaisia investointeja, ja koko maailman mittakaavassa arviot ovat moninkertaisia. Suomi on tällä hetkellä yksi maailman parhaista puhtaan teknologian

innovaatiomaista, ja suomalaisilla yrityksillä on tarjota maailmalle ratkaisuja päästöjen vähentämiseen. Suomalaisyritysten tarjoamien vähäpäästöisten tuotteiden ja palveluiden – Suomen hiilikädenjäljen – merkitys voi olla moninkertainen ja merkittävin panoksemme ilmastopäästöjen hillitsemiseksi.

Tätä taustaa vasten EK pitää erittäin kannatettavana strategiassa esitettyä ajatusta, että hiilikädenjäljen kasvattaminen pitää asettaa Suomen ilmastopolitiikan tavoitteeksi kansallisten päästöjen vähentämisen ohella, ja että etusija tulisi antaa toimille, jotka auttavat tuottamaan maailmalle uusia ratkaisuja ja joiden mahdollisuudet maailmanlaajuisesti ovat erityisen suuria. Tämän olisi perusteltua erityisesti TKI-panostuksiin ja investointien luvitukseen liittyvissä kysymyksissä. Hiilikädenjäljen kasvattaminen on vahvasi kannatettavaa, mutta strategiassa olisi ollut hyödyllistä pohtia myös asetettavan tavoitteen muotoa ja tasoa, sekä erityisiä toimenpiteitä sen kasvattamiseksi.

Suomi on kestävän kasvun ohjelmassa kohdentanut vihreään siirtymään merkittävää rahoitusta, mikä on hyvin kannatettavaa. TKI-panostusten kohdentuminen vihreän siirtymän mukaisesti on syytä varmistaa myös jatkossa kestävän kasvun ohjelman rahoituskauden jälkeen.

On myös lämpimästi kannatettavaa, että Suomi pyrkii aktiivisesti kertomaan toimistaan ja osaamisestaan kansainvälisillä foorumeilla. Strategiassa listattujen lisäksi EK pitää tärkeänä, että suomalainen osaaminen ja suomalaiset ratkaisut ovat aktiivisesti edustettuna myös UNFCCC:n osapuolikokouksien yhteydessä, ja kehottaa Työ- ja elinkeinoministeriötä yhdessä Ympäristöministeriön kanssa kiinnittämään asiaan huomiota.

Verotus (strategian luku 2.9)

Teollisuuden sähköveron alentaminen EU:n sallimalle minimitasolle on ollut tärkeä ja hyvä päätös. Vastaisuudessa sähköistymistä tulisi edistää palvelusektorilla alentamalla palvelualojen sähköveroa asteittain kohti EU:n minimitasoa, aloittaen viipymättä 100 miljoonan euron askeleella.
Energiamurroksen edistämisen kannalta tärkeää on ollut siirtää myös kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat konesalit, lämpöpumput ja sähkökattilat alempaan sähköveroluokkaan II, samoin kuin kaukolämpöverkon ulkopuoliset konesalit, teollisen kokoluokan kiinteistökohtaiset lämpöpumput sekä geotermisten lämpölaitosten kiertovesipumput. On kuitenkin harmillista, että tarvittavan hyväksynnän saaminen EU:lta on edelleen kesken.
Pienimuotoista puhtaan sähkön tuotantoa esimerkiksi kaupan, palveluiden ja teollisuuden kiinteistöissä tulisi vauhdittaa korottamalla pientuotannon verottomuuden ylärajaa nykytasolta.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

Yksi strategian ansioista on myös sen kattavuus; siinä on tunnistettu vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristöön, perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, sukupuolivaikutuksia sekä käsitelty alueellista näkökulmaa ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. Huomioiden, kuinka väistämättä ilmastonmuutos muokkaa myös Suomen toimintaympäristöä tulevaisuudessa, ilmastonmuutoksen sopeutumista käsittelevän tarkastelun syvyyttä ja keskeisten riskien tunnistamista ja vaikutusten arviointia on syytä kehittää. Strategian erikoisteemoja käsittelevä luku ansaitsee kiitoksen hyvästä keskeisten nousevien teemojen kuvauksesta, ja on tervetullut lisä ilmasto- ja energiastrategiaan.

EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

EK on sitoutunut kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin EU:n tasolla, ja yhtyy strategiassa esitettyyn näkemykseen, että EU:n ilmastotavoitteiden tulee olla linjassa Pariisin tavoitteiden kanssa ja kiristyä ajan myötä. EU:n yhteinen kunnianhimoinen ilmastopolitiikka ja sen luoma ennakoitava toimintaympäristö ovat myös Suomen kansallinen etu.

EK pitää kuitenkin valitettavana, että ilmasto- ja energiapolitiikkaa koskeva EU-sääntely on jatkuvassa muutoksessa, ja että kansallisesti toimeenpantavien velvoitteiden määrä lisääntyy ja yksityiskohtaistuu. Elinkeinoelämän toimijoiden näkökulmasta ennakoitavuus on ilmasto- ja energiapolitiikassa keskeinen tekijä, ja alati muuttuva sääntely sekä sen yksityiskohtaistuminen luovat haasteita toimijoille.

Suomen tuleekin pyrkiä aktiiviseen ja aloitteelliseen vaikuttamiseen EU:n ilmasto- ja energiapolitiikassa, painottaen markkinaehtoisuuden, teknologianeutraaliuden ja kustannustehokkuuden periaatteita.